

JELENIKOR.

PEST

58ik szám

kedd május 16kán

1848.

megjelenik minden héten négyszer: t. i. a Jelenkor vasárnap, kedden és csütörtökön; a Társalkodó pedig pénteken, mindegyik minden ízben egyegy íven. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiado tulajdonosnál úri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-bivatálánál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívánatos példányok iránt csupán a bécsi és főpostabivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetésny felvétetik 's pontosan és jutányosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyarország és Erdély. (Horvátországi és erdélyi igazgatások apseparatismus mellett. Miniszteri rendeletek Róvá s. Irodalmi újdonságok. — Vidéki mozgalmak: Honth, Turóc, Torua, N. Bányá, Debreczen, Szerém és Pozsegából.) Külföld. (Franciaia, Olasz, és Németország.) Értesítő.

MAGYARORSZÁG ÉS ERDELY.

Pest, május 15én.

Horvátországi dolgainkkal még mindig nem vagyunk rendén, sótkuruczabbul, mint eddig.

Pedig Horvátországon keresztül vezet az ut tengerpartunkhoz: azon át kell építnünk fumei vasutunkat, hogy a' világgal kereskedési ölekezésbe jöhessünk.

A' bán rövid uton nyert hatalmát dictatorsággá emelé, 's az illyrek lelkes örömmel, birka szelidséggel térdeket fejet hajtanak; mert csak a' bándictátor vezetendi őket az ígért földre, az önkény vasveszeje alá.

Tényeket hozunk föl, mert ezekben korunk oly dus, hogy a' táblabírói szóhalmazt bátran kerülhetjük. — Figyeljünk.

Május 15-én a' zágrábi polgárság községi gyűlést tartott, mellyben azon helytartósági intézvény olvastatott föl, melly szerint Jellasi horvát banná nevezetik. Zugtak a' zsviök szünni nemakarólag; majd gratulacionális küldöttség nevezetik ki ő bándictátort. Nyomban ezután olvastatott a' báni körlevél, mellyben a' hatóságok utasítottak parancsokat a' jövő tartománygyűlésig senkitől el nem fogadni, mint kizárólag a' bántól 's ennek folytán azon helytartósági intézvény, mellyben István nádor főhercegnek Magyarország's kapcsolt részeiben kir. hatalom adatik — félrevetetett, minthogy az illyrekutasitást és parancsot csak bándictátortól fogadnak el.

Ugyanazon napon délután a' turmezei kerület hatósági személyzete a' kerületi helyettes gr. Modich vezérlete alatt a' bannál megjelentek, midőn is az apró dictátor szemökre veté, hogy eddigi parancsainak nem engedelmességek. Mire Modich válaszóla: miként Turmező csak a' királynak engedelmességek 's a' törvényes hatalomnak. Erre a' bán: „nem csak a' királynak, hanem nekem is engedelmességekni fognak önök“ 's inté őket, ne engedjék a' dolgot odáig menni, hogy fegyveres erővel kényszeritessenek a' dictátort hatalom előtt térdeket hajtani.

E' hó 20-án Zágrábmegye közséje közgyűlést tartand, mellyre a' turmezeiek jog szerint megfognak jelenni. A' lelkes kerületieknek hasonló föllépésök megbuktathatja a' győzhetlennek kürtölt illyr pártot. A' városi esendbizottvány tehát határozatot hozott, hogy a' turmezeiek azon napra nem fognak a' városba boesáttatni. A' Száva-híd egy része szét fog szedetni.

Ezen igazságos eljárás az igazságos bán hatalmára támaszkodik!

A' bán a' mellékpartományok legvakbuzgóbb illyr pártiótáit conferentiára hívta meg, mellyben a' választási 's képviselői szabályok fognak kidolgoztatni 's akkor majd a' tartománygyűlés határnapja is meg fog alapíttatni.

Jellasi horvát banná nevezetvén ki, midőn rendeleteiben oly irányt vón, mellyek a' törvényekkel egyenes ellentétben álltak, 's mellyek a' Magyarhontól elszakadásra mutattak: Zágrábmegye első alispánja Szuvich József egy levélben megtagadá néki az engedelmességet, 's őt horvát bannak el nem ismeré. E' nyilatkozat a' dictátort kissé megszeppenté 's azért, hogy saját kezecskéivel ne legyen kénytelen a' tüzből gesztenyét szedni, az alispáni levelet ábrándos környezeti közt köztudomásúvá tette. Ezek fölizgatáka' fanatisált tömeget 's fegyverre hívták a' nemzetorséget azon szin alatt, mintha a' megtámadott alispán védeni akarnák. Szuvich a' kaszinóban volt, honnét fegyveres kísérettel a' város házához vezettetett 's onnét kigunyoltatva lakába hurcoztatott, hol egész f. hó 7-keig fegyveres őrizet alatt tartatott, míg végre sikerült a' megrogzött gonoszszágnak a' 65 éves agg hivatalnokról örültséget hitetni el 's ennek nyomán a' bán őt és horvát-magyar pártját a' megyei hivataltól, mellyre közbizalom által választattak, a' törvények szentségének egyenes megséplősítésével megfosztá 's önkényleg, mintha csak egy csapat bakancsossal lett volna dolga, e' köv. ideiglenes tisztikart alakítá:

Első alispán: Krály Sándor; 2ik: Kaeskovics Fer.; 3ik: Bunyevác József. Főjegyző: Zlatarovic Robert. Főügyész: Spisich Ferenc; közpon. főbíró: Rubido Antal; és így tovább az utolsó esküttig. A' magyar horv. érzelműek mind kihányattak 's helyökre illyrek nevezettek ki, a' megyei közséje legesekélyebb befolyása nélkül.

Ezen botrányos báni eljárást a' zágrábi német lap szé-

píteni öröködvén, őt egyenesen az olly régtől óta várt tót messiasznak nevezi; 's föl hi minden fanatikus tótót, és bigót illyrt, hogy föltétlenül engedelmeskedjenek néki. Ő az úr, ővé az ország, az erő és hatalom.

Szláv és skláv csak egy betű különbséggel változnak. Értelmük ugyanaz.

Zágrában a' becsületes horvátoknak kasinójuk is volt, holtársalogni szoktak. Jelenleg a' főh hatalomban nagy támasztóló illyrség odáig erőttette a' dolgot, hogy e' kasino május Skán bezárattott, 's illyr színezetű zászló vonatott reá.

A' tény-csoportozatból ennyit mostanra helyszüke miatt is elégnek tartunk.

Jozipovich főispáná lett Zágrában; Hrabovszky pedig biztos. Legszerencsésebb választás, csak hogy magyar táblabírói tempóra jó késon történt. Az illyr dolgok vér nélkül többé nem igazíthatók rendre, és a' miniszterium még se rendeztet mozdítható nemzeti őrséget.

Azt mondják, n i n e s p é n z e. Ez nagy baj, kivált ollyankor, midőn arra kiáltó szükség van.

Azonban a' körülmények rendkívüliek, 's ezek rendkívüli intézkedéseket sürgetnek.

Az egyetem, fundus studiorum'stb. meglehetőss összegű tőke pénzzel bírnak; vegye föl azt a' miniszter, 's a' t. v. ny. kamatokat fizesse a' státus. Ha a' dolgok rendben lesznek e' kölesön normális állapotába vezethető vissza.

A' polgár, ki e' sorokat írja, muraközi születés, de van Varasban is vagy három szilvátaja, nem szeretné azokat az ellenségeknek hagyni. Miként hagyhatná tehát az ország tengerpartját Horvátországnak, más szóval a' muszka cáznak? — Pedig ez könnyen megtörténhetik, ha Jozipovichnak főispáni oklevelén kívül egyéb fegyver nem adatik kezébe.

Jellasi Bácsból támogattatik. Hrabovszky és Jozipovichnak Pestől kell támogattatniok: különben szunyogok ökör ellen.

Pest, május 14kén.

Az erdélyi szászok mint erejének, 's méltóságának öntudatában levő, 's a' személyes szabadságban megérett(?) nép, mint ök magukat nevezik, a' magyarországi uniót leigázásnak fennen hirdetik. De kitalálták a' dolog nyitját, mert az illyen terrorismus által kényszerített unio távol sem mérkőzhetik az ő magasos eszméjökkel, mert ök uniót akarnak, nem azzal a' separatistikus Magyarországgal, a' hanem dicső Auszriával, melly iránt példátlan hűséget ök örökké bizonyítanak. —

És ezen hűség érzetében kevély önérzettel nyújtják jobjukat a' szeretett Auszriának. — 'S jaj annak, mert hazaárulónak hirdetik mindenhol, ki a' magyarhoni uniót pártolni merésznél, mert ő nekik „Kaiserstaat“ kell, ök hívek, mint az ebek. Ök hűségökkel dicsőséget aratandnak. —

Mi ez urak? Nem ellenforradalom é? — És kinek a' műve? Vagy ollyan föld é a' száz népek kebele, hogy magától is megtermi a' maszlágot és bolondgombát? —

Nem jött é a' gonosz éjjel, és nem hinté é el a' mérges magot, melly illy buján sarjadzik. — És kik azon gonoszok? de ki az az ember, ki előtt ez talány volna? —

Nemde tudjátok, hogy ez szerelmesünk mive, szerelmes ausztriai kormányé. — Ő szeret bennünket, csaknem tudom: jobban e, mint mi öket! Ő édesget bennünket, hogy a' státus adósságba bele harapjunk, édesgető szerepei pedig ezek: contrarevolútió a' szászoknál — horvátoknál — rácoknál, oláhoknál. — Elmondhatjuk mindannyiánál, ismerjük mind ezt: szerelmesünk ez a' temüved. Háládatosak leszünk sirunkig.

Megfizették a' bért hajdani tróntartó szavainkért, moriamur pro rege nostro, megfizették azzal, hogy a' pragmatica sanctio megtételétől fogva annak létrehozatáig csak kétszáz és néhány esztendőket. Háládatoságot buzditasz kebelünkben, ollyant, mint mülyent te mutatál az urban. —

És mily okos nép az a' szász alig járhat végére eszének az ember! — A' majdan életbejött unio közepén ő egy magálland, mint kutyaketrez kiáradt Duna hajjain hűséges lakóival, hányatva vettetve a' szabás hullámitól.

Vagy az elsüllyedt absolutismus helyén keletkezett nép szabadság tengerén egy Sodoma vagy Gomorha, a' tengerszine fölé kinyuló torony esuca leendsz. — Varjútól nevárj rigó fütölést, hanem nézzük mit beszélnek az okosabb emberek. —

Ime székely testvéreink nyilatkozata:

Nyilatkozat. Fájdalommal értesült nemes nemzetünk, azon kedvetlen hírekről, hogy oltalmazni, védeni minden

testvéreit vonakodnék: bár honnan merültek, szárnyaltak ezen valótlán hírek, átkot mond a' nemes székely nemzet ezen hír terjesztőire. Az Uzon helységből visszatért fegyveres csapat is csak azon hiedelemből vonult tüzhelyére vissza, hogy midőn a' közhaza veszélyben van, nem annak védelmére használni, hanem külföldre vinni kívánják. A' nemes székely nemzet hű volt, az most is, és marad az idők végeig. Ő óvja magát, óvni fogja hazáját — igen minden testvéreit — bármellyik szögletében lakják is, e' kis honnak. Óvni fogja egy utolsó csepp véreig izmos férfui karral, ha a' szükség, ha egész közhaza ésszabadság vagy egyesek java is kívánandja: A' nemes székely nemzet visszatör minden róla balul elszáryalt híreket. De sőt ezek ellenében, jelenleg indulandó is, egy erős csapatja — édes hona bel oltalmára — 's kész az egész nemzet erejét, (ha női gondra 's oltalomra szorul is esaládi tüzhelye) fölládozni a' haza és annak minden egyes tagjai nyugalma 's boldogsága eszközzésére. Igen is! nyiltan szól a' nemes székely nemzet, mert lejárt a' litok ideje — nyiltan szól arról — miről eddig hallgatott, mert nem volt szükség nyilt szavaira. Ő tehát kiköltöztet jelenleg a' haza biztosítására, hogy 80 nyolcvanezer, kész hadi katonát kiállít oda, hol a' haza boldogsága, nyugalma kívánja; 's az ellen, ki botor lenne azt bántani. Ez a' nemes székely nemzet parolás nyilatkozata 's ennek tettel is megfelelni kész minden áron, mert a' hű székely nemzet szereti honát, szereti jó királyát, igen igazságos előjáróit is, 's ezekért véret is kiontani kész, most és mind örökké.

A' nemes székely nemzet nevében, annak több hű fiaitól.

Rendelet.

A' belügyminiszter előterjesztésére rendelem, a' mint következik: 1) főispánul Kőrös megyében: Zidarich János; főispánul Zágrábmegyében: Jozipovich Antal nevezettek ki általam. 2) Jelen rendelet végrehajtásával a' belügyminiszter bízatik meg. Budapest, april 16án 1848. István, nádor 's királyi helytartó.

Belügyminiszter Szemere Bertalan.

Hivatalos értesítések az igazságügyi miniszteriumtól. I. Körlevél a' törvényhatóságok 's törvényszékekhez.

Az igazságügyi miniszter fölügyel az egész polgári törvénykezésre, ide értve a' szék, bányászati 's váltói bíróságokat is. — Felügyel a' büntető törvénykezésre, hőtönökre, közbádlókra 's eskütszékekre, az ügyvédikar viszonyaira 's hiteles helyekre. — Ugyanazért minden ezekre vonatkozó jelentések és folyamodások az igazságügyi miniszterhez intézendők.

A' királyi fiscussal 's a' királyi ügyek igazgalóságának egész személyzetével csak annyiban leend érintkezésben az igazságügyi miniszterium, a' mennyiben törvény szerint némely büntető perekben a' kir. fiscust illeti, mint közbádlót, a' felperességet; 's e' végre külön egyedek fognak, mint országos közbádlók, kijelöltetni, 's azoknak hivatalos eljárására az igazságügyi miniszter ügyelend fel. — Minden egyéb tárgyakban a' kir. ügyek igazgalóságára pénzügyi miniszter alatt áll, ugyanazért olly folyamodások, mellyek a' királyi fiscust más egyéb viszonyokra nézve tárgyzák, nem az igazságügyi miniszterhez utasítandók.

A' kegyelmezés jogának gyakorlását ő felsége magának fentartván, e' tárgyakat az 1848. III. cikk. 24ik §. szerint az ő felsége személye mellé rendelt felelős magyar miniszter fogja kezelni, mind azon perek tehát, mellyek kegyelem útján ő felségéhez viendők, valamint szintén minden egyéb a' királyi kegyelmezés köréhez tartozó magány-folyamodások is egyenesen Bécsbe, az ő felsége személye mellett levő magyar felelős miniszterhez lesznek küldendők.

A' már folyamatban levő, vagy még ezután folyamatba t endő urbéri perek, az 1848. évi 10. tezikk szerint, a' megyei törvényszéktől ezental a' kir. táblára levén fölviendők, minden efféle perek, midőn föllebbvitetnek, az illető törvényhatóságok által egyenesen a' kir. táblához küldessenek f. l. Minthogy azonban az igazságügyi miniszterének köréhez tartozik e' részben is az igazság gyors és rendes kiszolgáltatására felügyelni: minden olly folyamodások, mellyek valamely urbéri pernek helytelen késelt-tését illetik, vagy a' törvény-szabta utnak elmelőzéséből származott panaszokat tárgyzanak, az igazság miniszteréhez adandók. Csődületi határnapokat, kötelezvényeket, váltóknak 's más okiratoknak megsemmisítését az igazságügyi miniszter hirteteti ki. — Az határoz a' korongedvények megadása fölött, 's az tárgyalja a' protestánsoknak a' házassági akadályoktól fölmentése iránti kérelmeit minden olly esetekben, mellyek ekkorig a' m. udv. kancellária elébe tartoztak; az ügyel föl a' honpolgároknak ideg-nekkel jogviszonyait tárgyozó ügyekre. — Minden ezekre vonatkozó folyamodások tehát, akár törvényhatóságok útján, akár egy-nesen ésközvetlenül, ide terjesztendők.

A' politikai bíráskodást, mellyet eddig törvényszerint a' magyar udv. kancellária gyakorolt, ezental a' törvény továbbrendelkezéseig, az igazságügyi miniszter gyakorolja. Ugyanazért a' sommás visszahelyeztetési perekben a' föllebbviteli bíráskodás, minden, akár polgári, akár büntető törvénykezésen elkövetett formahibák iránti folyamodások elintézése, valamint szinte ekkor

ponti 's állandó bizottságok kinevezettek 's illetőleg megválasztattak. A' gyűlés néhány táblabírónak 's tisztaljegyzőnek kinevezésével, ez utóbbiak közt fenemlített Lilge József is találtatik, legnagyobb esendben elosztott. Gyűléshelyül a' megyeház előtti tér szolgált. A' törvényszabta teendők iránt bizottsági legközelebb gyűlésben, mely május 8-án tüzetelt 's mellynek eredményét majd megírom, tanácskozandunk. A' zsidók megynében sem számíthatnak nagy rokonszenvre, jóllehet hála istennek és a' nép miveltebb többségének, semmi ki-törésnek hire, nyoma mindeddig nincsen, 's bizunk a' mindenhatóban, nem is lesz.

Tornamegye. Addig is, még Tornamegyéből az újabb átalakulási mozgalmakra vonatkozó lépésekről körülményesebben tudósíthatnám e' lapok olvasóit; közlöm megyei határozatnál fogva a' miniszterium iránt bizalmat szavazó, a' tulságos követelések és a' melletti lázításban vétkező töredék tévirányát pedig roszszabó határozatot, mely szóról szóra ek-ként van: „A' választvány nézetében a' közönség is osztozván, nem késik az európai újabb mozgalmak nyomán honunkban is elő állott, 's ennek nagygyá lehetőségét biztosító eredmények fölötti örömet, — különösen a' nemzet 3 század óta zsarnokoskodott felelősség nélküli idegen miniszterium helyett megnyert 's kivívott magyar független felelős miniszterium iránt, — mellynek ismert lángoló honfűsítőtől és szabadság szeretőitől új törvényeknek lerakva levő alapon a' rég ohajtott alkotmányos szabad lét nagyszerű tényezői előállítását leginkább várhatni, — teljes és föltétlen bizalmát nyilvánítani; — egyszersmind a' mennyiben a' hírlapok és hallomás szerint az országban, egy, különben más körülmények közt figyelmet sem érdemlő töredék, meg nem gondolván, hogy illy nagyszerű országos változás mellett, a' vég siker biztosítására és a' kormányzásnak az új alapokon létegesítésére, egyetértés, és a' kormányzások, — melly a' haza legünnepelebb férfiai áll, lelkiismeretes támogatására annyira szükség legyen, hogy annak működését és a' törvényen nyugzó eljárását a' lehetőség, és okszerűségei terjesztett vágyak, sőt nyílt követelések által szibbasztani, azt népszerűtlenné hatását eredménytelenné tenni akarni, valóságos nemzet elleni bűnnek tartani kell; még is azt tenni nem iszonyodik: a' közönség nyíltan kimondja, miként az emle. töredék által megkísérelt eme tévirányt nemcsak nem helyeselné, sőt azt, mint a' hosszas szolgálás után a' szabadság életére ébredett nemzet békés átalakulását lehetetlenítő föllépést kárhözhatóvá, visszautasítja. Kelt Tornavármegyének 1848-ik évben tavasz hó 29-ik napján tartott közgyűléséből. Jegyzette 's közli rendszertintí főjegyző Lovász Miklós.

Nagybánya, II. Midőn a' nemzetörtség létesítésének eszméje a' nemzet jogos kiváltságai közt megpendült, Nagybánya volt egyik város, melly közgyűlésében nem csak magáéval tette ezen honboldogító eszmét, hanem létesítésében tette föllépést tanusított az által is, hogy első népgyűlésében választványt nevezett ki, javaslat készítés végett. E' választvány híven betöltte teendőjét. A' polgárság szembevető részvételt fejtett ki, 's néhány nap alatt föbb és al-tiszteit is megválasztá. Ezen tevékeny ragaszkodás folytán, a' bányászati státus (nem királyi) tisztség felszólítá a' tanácsot, a' nemzetörtség tekintetében a' bányász munkásokkal egyesülésre! Ezen korszerű ajánlat szívesen fogadtatott, 's csakhamar tényleges lépések tettek az egységes folytatás történetét tisztválasztásra. A' polgár-bányászati gyűléshelyül a' minorita-szerzetesek tágas udvartere jelöltetett ki. Az al-tisztek választása, egészen a' főhadnagyiig, békésen folyt le, 's midőn ez utóbbi választatnék, két párt alakult, a' polgárság jelöltje Sarudi Mihály városi polgár, a' bányáspolgárság pedig Saitz bányász tiszt volt. A' pártok közt erős ütközés keletkezett, mellyet bélyegző ver-e-kedés koszoruzott meg, szégyenére az egyesülés eszméjének. Egyedi véleményemet itt elhallgatom, 's annyit mondok: miként nem Arad, hanem Nagybánya volt tán honunkban első, hol a' reform oltárán vér párolgott. És mindez néhány hét előtt történt, melly idő óta a' kedélyek kissé csilapultabak. A' törvények fölolvasása után, azok kötelező erejénél fogva és szellemében, csakugyan létesült a' nemzetörtség. Kapitányokul Breuer Lajos, és Hámori János urak választattak. A' rendes szolgálatot a' napokban fogják kezdeni. A' választvány igen alkalmas órlakról gondoskodék. A' nemzetör-ségi zászló-készítésre egy fényes hangverseny rendeztetett, néhány lelkes ifjú közremunkálása nyomán. — Politikai életünk ütere igen sebesen lüktet; sokan vérmes szemekkel néznek a' megtartandó tisztujítás elébe. A' conferentiák nagyban folynak. — A' fiatalság egy clubbot tervez létesíteni, a' korszerű eszmék megvitatása szempontjából. — Jó királyunk névünnepeit kellő lelkesedéssel ültük meg. — A' napokban egy fiatal ember a' városi ispánt huzakodás közben véletlenül elsült fegyvere által tetemesen megsebesítvén, az néhány napi kínos fájdalmak után megszünt élni. Az illető törvényhatóság, miként tapasztaltam, erélyes különbséget tett a' vé-

letlenség és szántszándékosság közt. Megírtam Nagybányán május 24-én 1848. Hoffler Viktor, r. l.

Debreczen, május 8. 1848.

Le premier soin, le premier devoir, quand on traite des matieres importantes, ce doit etre de purger son ame de toute crainte de toute esperance. Raynal.

A' minő kisszerű 's jelentéktelen multjok van a' királyi városoknak: ép oly kicsi jövődők állottuk.

Szabadulva a' kamara szolgálatának lázából, lerázva az egyenlően szűkebbül, nem hon-banem nyárspolgári szellemű választott polgárság lomha testületét nyakukról — a' helyett hogy mint a' spectabilis politika, a' legközelebbi országgyűlés első stadiumában akarta, az igazgatási sakkjátékban a' pionok számát szaporítsák, mellyeket a' kormány aztán kényszerüleg ide vagy amoda állitanda, hogy általok ütesse el a' lovat, vagy a' ló által őket: most lerázták középkori mezőket, 's ifjú tényezőkkint léphetnek ki a' szabadság, polgárisodás 's műveltség küzdőmókára. —

Mint fogják fel ebéli nagyszerű hivatásukat, minő irányban indulnak mozgalmak, minő elemek fogják construálni ké. viselőik testületét, végül minő tisztikar állandó a' dolgok élire? — ez oldja meg jövődők kérdését 's gördit föltők elhatározó kockáit.

Azért minden idevonatkozó lényilatkozványok nagy fontosságuk az észlelőre. —

'S már illy szempontból hadd tartsak egy rövid szemlélt városunk fölött.

A' tisztujítási előmunkálatok, jelesül a' lelkek számának 's a' választói qualifkációival bírónak összehírása immár megtörtént. —

Mint járt el a' választv. ez ügyben? én azt hiszem lelkiismeretes. Hanem mellyeknek kifogásuk van ellene. Ép egy óranegyeddel ez előtt hallottam egy ügyvéd barátomtól, kinek becsületes neve Nagy Ferencz, hogy őt, bár már azelőtt a' választvány belajstromozta a' választók közé, annak egy bizonyos tagja amugy sic való, sic jubeo, kihuzta 's hogy általában az ügyvédek iránt némi scrupulositas uralkodik. Valóban ha ez igaz: ugy ez nincs helyén. Még azon kellene igyekezni jó urak, hogy menül több értelmes ember legyen a' politikai jogot élvezendők közt!.. Vagy fogy azzal Péter politikai joga, ha azt Pál is élvezendi? Épen nem. Hallottatok-e vagy olvastatok é az evangéliumban urak, miszerint Krisztus urunk két kenyérral 's ött hallal ezernyi népeket vendégelt meg 's ugy, hogy miután jóllaktak, még sokkal több maradt mint kezdetben volt. Ez a' szabadságról, a' polgári jogokról szól. — Ném fogy ez, de szaporodik, ha benne sokan részt vesznek. —

Meg levén a' választók lajstroma, most már az a' kérdés: minő arányban kelljen a' képviselők testületébe alkalmazni 's választani a' földművelők- iparúzókat, kereskedők, 's oklevelesek közül? ...

Bizonyos kebelbeli ügyvéd (ettu mi fili Brute!) irányadás végett készített munkácskájában azt mondja, hogy a' képviselők tulnyomó részit a' földművelő osztálybeliek tegyék, ezután kisebb részit a' kézművesek, még kisebbet a' kereskedők, legislegkisebbet az oklevelesek. Ez utolsók azért legkisebbet, mert különben maidsok disputatio történnék a' közgyűléseken.

Ugy látszik, hogy ezen nézetet talán a' legtöbbben pártolják. —

Én szinte ügyvéd vagyok. De részint mert nem kebelben születtem, részint mert csak 55 ezüst ft házbért fizetvén nem bírok elegendő miveltéssel hogy választó lehessenek, részint egyéb okoknál fogva is nem tarthatok tőle, hogy ezen combinatio jogomon ejtsen csorbát, melly ugy sincs: még is nagyon botrányosnak tünik fel előttem az egész.

Midőn az utolsó országgyűlés minden szigorú kimerített az ügyvédek 's más oklevelesek irányában — önök még en-nél is tovább akarnak menni? Önök nullificálni akarják a' dip-lomaticus osztályt? 'S csak hogy sok disputatio ne történjék majd? Hát mit kívánnak önök képviselőiktől hogy csináljanak? Hogy Tacitusból dolgozzanak 's üljenek talán? ... No hiszen így szép kornak néznénk elébe! Lennének képviselőink, de millyenek? A' dolmányzseb tele lesz pénzzel, a' felső emelet üresen. A' licitor majd kiáltandja: helyet a' tömött zsebek! 'S az értelmiségnek? ... Ott a' helye, a' hol a' kutya bejár! (ajtnál). —

Mi szép dolog gazdag embernek lenni, még ha olyan bárgyu is az ember, mint az ökre! ... Hát még diplomával nem bírn! No az is megjárja.

Fontos kérdés továbbá a' városokra nézve: minő elemekből állandó a' tisztikar?

Nálunk e' kérdést illetőleg — bár a' tisztujítás a' küszöbön van — még határozatlan nem nyilatkozott a' közvélemény. Legalább tudtommal: nem.

Ezért elmondom véleményemet tájékoztatásul.

En ohajtanám, hogy a' leendő tisztviselők radikális emberek legyenek. Ha mirigy lesz a' testben: az egészséges ré-

szek munkáló erejét is megrontja. Legalább akadályozólag hat az organismus működésére.

Be jó volna most, ha az álliberálisoknak olyan büzők volna, mint a' pézma lajhárnak, mellyre szagánál fogva rá akadhat a' vadász. Így megismerhetnők embereinket! ...

De most mit tegyünk? ... A' néhai ellenzék híveit ugyan ismerjük. — De azokkal az ur színe változásán átmentekkel gyűl meg szerfölött bajunk. Ki tért meg igazán közülök, ki nem? — Ez a' kérdések kérdése.

Ha valahogy esalódunk; ha olyanok jönének tisztikarunknál alkalmazásba, kiknél a' centralisatio cordis csak szinleges 's kikben a' fejtét később ismét fölemelni megkísérelt bürocracia alázatos barmait talalandná: ez polgártársak nagy sor lenne! ...

Hogy illyesmi ne történhessék: én szigoruan megbírálnám kinek kinek multját. 'S ha az jóne ki eredményül, hogy X. vagy Y. büdös pecsovicus volt, kiról az igazi megtérés józanon elő nem vélhető — azon mondatból, mert a' kutyából soha sem lesz szalonna: még janitornak sem alkalmaznám. Hogy kokárdát viselnek? az előttem mit se tesz, ha akkora lenne is, mintegy napraforgó. A' zöld sirdomb fölött: rothadt tetemek nyugosznak.

Pár héttel ezelőtt a', debreczeni értesítő egyszáma, sokkal több ezer példányban jelent meg, mint rendesen. Vala pedig ebben egy, „Honfi szózat“ című vers Mező Dániel h. büszörményi nemzetörtől, mellyről már előbbi levelemben említést tettem. És épen azért jelent meg pár héttel ezelőtt a', debreczeni értesítő“ egyszáma sokkal több ezer példányban, mint rendesen, mert vala benne egy, „Honfi szózat“ című vers Mező Dániel h. büszörményi nemzetörtől.

Átkozott mohón kapták itt némelly urak azt a' Sándort gyalázó ocsmányt. Saját költségükön utánnomatták több ezer példányban azon galád verset magában foglaló lapszá-mot, 's osztogatták boldognak, boldogtalannak.

Hogy ez által decreditálni akarták a' népköltőt: világos! Furesa, hogy illy hamar eltudjuk feledni, mi volt Petőfi a' pesti mozgalmaknál! Vagy tán ép az a' baj, hogy tényező vált akkor? ... No, ugy engedelmet kérünk. Értjük a' dolgot.

Rágalmazó hírek az akarják velem elhitetni, hogy egy vidéki arany gombos mammuth, most legközelebbi vásárunk alkalmával ugy nyilatkozott itt egy közhelyen: „hogy ó sokalja Kossuthnak a' miniszterséget, mert — ugymond — Kossuth tán nem is nemes ember!“

Uram, uram, incognita quantitas uram! hol volt ön, mi-kor az ég zengett? Tán nyulászni? vagy aludt?

Szegényutolsó Mohikan! Surge, expergiscere! ...

Legyen szabad alázatosan kérnem némelly debreczeni polgártársimat: fordítsanak kissé több gondot a' nyelvtani szabályokra. Az a' sok, „adódik, tevődik, adjék, tessén“ stb. „olly gonoszul sérti az ember fűldobját, hogy inkább török borsot szagolna helyette annyival inkább, mert legalább én, főleg közgyűlésben, ha hallom az illy hadar nyelvézetet, mindig abba a' hájfejű táblabírói korba képzelem magamat, mikor a' he-tedhet országra, hozzá még egy balha lépéssel tulra szóló diet-ióknak ez adta meg savát, javát ...

Valami szép az a' nyelvézeti hibátlanság. 'S aztán nem is olly döbleri vagy boscoi ördögös mesterség pedig! ... Megvenni néhány krajezáron egy magyar nyelvtant, teszem a' magyar tudós társaságét, egy szép nyári délután lefeküdni egy heverdére 's concoctio kedveért párszor átfutni, punctum.

Vagy mint telivér ázsiai faj, néhány szunyogásításnyi időt se fordítának erre? Ez borzasztó keleti tempo volna. Azért semmi „ódik, ódik“ stb. „többé. — Debreczenben f. é. jul. 15-ő napján politikai lap fog meg-indulni, „Alföldi Hírlap“ címmel. Szerkesztők Telegdi László 's Stanka József, kiadó: Telegdi Lajos. A' szerkesztők készült-sége sok reményre jogosít e' lapot illetőleg. —

Vásári ajándékul egy zsebkönyvet kaptunk illy címmel: „szabadsajtó emlény“ kiadója: Hatvani Gábor, megjelent a' debreczeni nyomda betűivel. N a g y József.

S z e r e m m e g y é b e n a' hires báni proclamatio, mellyben a' separatismus egyenesen kimondatik 's a' hozott törvények érvénye a' tartományi gyűlésig fölfüggesztetik, a' nép és intelligentia közt nagy reactiót támasztott. Mit hallva a' bán, egyik járásbeli szolgabírárt nevezé ki teljhatalmu biz-tosának az alispán ellenőrzéséül. —

P o z s e g a m e g y é b e n pedig a' főispán is, helyet-tese is a' megye igazgatásáról lelépven, a' közönség a' törvé-nyek ellenére következő tisztujítástalakitott: első alispán: Pej-csics Ignác, 2ik: Bunyik József; főjegyző: Kraljevics Miklós; aljegyzők: Pejcsics Ignác és Sándor. 'stb.

KÜLFÖLD.

FRANCZIAORSZÁG. Az ideiglenes kormány lelépte előtt szükségesnek látta még némelly rendeletekkel biztosítani az elvet, melly Franciaország jóllétét eszközöndi. Egyik ren-

deletében meghagyja, hogy a' republicai őrőség alsóbb és felsőbb rangú tisztjei a' hadseregben is megtartsák azon állásukat, mellyel a' belminiszter által megüszteletének. A' másik pedig a' köztársaság pénzügyi viszonyaira vonatkozik; e' szerint nemzeti pénz fog veretni arany (40, 20 és 10 frankos) ezüst (5, 2, 1 fr. 50 és 20 c.) réz (10, 5, 2 és 1 cent.) Minde-
 nik darabon e' fölrás leend: République française; a' 40, 20 és 5 fr. még e' jellege is: Dieu protège la France. A' régi ezüst és rézpénzek a' forgalomból beszedetnek, felolvasztat-
 nek, s az új minta szerint fognak veretni.

A' május 4-kei nemzeti gyűlés esti 7 óráig a' verifica-
 tióval bajlódott, míg végre Berger a' Seine departament képvise-
 selőinek nevében következő választatot javasolta: „A' nemzeti
 gyűlés mint valódi tolmácsa azon nép érzelmeinek, mellyől
 választatot, kinyilatkoztatja a' francia nép nevében az e-
 gész világ előtt, miszerint az 1848-ki febr. 24-én kikiáltott
 francia republica kormányformája marad. (Számos szó-
 zatok: bravo! bravo! éljen a' köztársaság! Minden képviselő
 magasán emel föl kezét.) A' köztársaság, mellyel Francia-
 ország akar, jelszól választ: Szabadság, egyenlősé-
 g, testvériség. A' haza nevében ígéretet tesz a' nem-
 zeti gyűlés: az egykori visszavonást elfelejteni, s ezentúl egy
 családot képezni. Azon nap, mellyen a' nép képviselői öszsze-
 gyűltenek, minden polgár előtt az egység és testvérszeretet
 ünnepe. E' nyilatkozat általános tetszéssel fogadtatt, s
 csupán az kivántott irányában, hogy az egész Franciaor-
 szág nevében létezzék az. — Ezen nyilatkozat az öszszes
 képviselői testület jelenlétében a' nemzeti őrőség tisztelgése
 mellett, ágyu robajok, s zeneszó mellett ünnepélyesen fel-
 olvastattott.

A' republicánusok központi clubja, mellynek elnöke
 Blanqui, május 1-én küldöttséggel járult az ideiglenes kor-
 mányhoz, s a' Roueni esetek miatt az ottani katonaság el-
 len vádat emelt. Vádjai természetesen nem fogadtattak el,
 s e' miatt félni lehetett, hogy szélsőségekre vetemednek. A'
 nemzeti őrőségcsapattal szemben eziránt éljen át a' vá-
 rosban, s a' többi fegyverkészben állt az első riadóra.

Ekkép a' clubbisták szándokuk meghiusultát sejtve,

ama gondolatra jutottak, hogy a' nemzeti gyűlés palotáját
 felgyujtsák, eként a' megnyitás elhalasztatnék, azonban e'
 merény Caussidière képviselőnek jókor tudtul adatván, el-
 lenintézkedései által meghiusitá azt.

Oudinot tábornok telegraphi parancsot kapott Piemont-
 ba nyomulni. A' kormány 15 milliót vett föl a' bankból az o-
 lasz hadsereg szükségének fedezésére. Május 5-ken pedig a'
 Strassburgban állomásozó lövész ezredhez parancs érkezett
 azonnal az olasz határszélek felé indulni. E' parancs estve
 érkezett, s már 9 órakor az egész ezred vasuton elindult.

Május 6-án történt az elnökválasztás; a' mérsékleti pár-
 té lón a' győzelem. Buchez választott elnöké 382 szó-
 val; Trelet 234, és Recurt 91 szavazatot kapván. Alelnökök
 lettek: Recurt, Cavaignac, Corbon, Guinard, és Cormerin.

OLASZORSZÁG. Balognai tudósítás szerint Pius pápa
 forma szerint hadat üzent Ausztriának. — Ezen tudósítást a'
 május 9-kei közönséges nemet ujság akint igazítja ki, misze-
 rint az olasz nemzet fő helyén Rómában a' nép folyvást legiz-
 gatottabb helyzetben, minden utat s módot megkísértett, —
 hogy az egyházi birodalom fejét a' mondott hadüzenetre rá-
 bírja. E' célra dolgoztak a' clubbok, a' polgárság, a' nép;
 míg végre april 29-én consistorium tartatott, mellyben a' szent-
 sége, mint sz. Péter utóda, ki minden felekezeti s eredeti
 népészerezzel köteles magához ölelni, a' hadüzenetet iszony-
 nak nevezé; iszonyodik a' gondolatól is, hogy őt a' mozgalom
 vezetői a' teremtendő olasz köztársaság fejévé jelölék. Soha se
 áhitott világi nagyság után. Kijelenté: miként a' határszélekre
 katonaságot csupán birodalma népeinek megvédésére küldött.
 s'tb. E' beszéd után valamennyi miniszter benyújtá lemondá-
 sát, s a' pápa azokat elfogadni volt hajlandó. A' clubbok ide-
 iglenes kormány alakításáról kezdtek tanácskozni s a' pol-
 gárőség minden kijárást elfoglalt, s egy bibornokot se bo-
 csátott ki; azon hír terjedvén, hogy a' pápa Subiaco ba akar
 visszavonulni. E' helyzetben végre a' szentsége kijelenté: mi-
 ként a' világi kormányzásért a' miniszterek
 felelősek; ő semmi hadat nem üzenhet gyer-
 mekei közt. A' miniszterium e' szerint megmarad, csu-

pán Mamiani gróf lépend Antonelli bibornok helyére, mint a'
 kormány elnöke; ettől várják ama hadüzenetet, mellyet a' pá-
 pa aláírni nem akart.

Trieszlből érkezett hír szerint a' velenceiek Nugent
 leányát Trevisoba küldötték; a' trevisóiak pedig azzal fenye-
 getikatyját, hogy leánya fejét fogják néki megküldeni, mi-
 helyt a' várost löveti. Nugent főtáborhelye Conegliano.

LENGYEL ÉS OROSZORSZÁG. Tilsitből april 30-ára
 kelt tudósítás szerint Miklós csár Rigába érkezett, még pedig
 három nappal előbb, mint jövelete hirdettetett. Onnét Kowno
 felé Lengyelországba utazand.

A' lengyel szélekről jött tudósítások azon örvendetes
 hírral vigasztalnak, hogy a' lengyelek szolgálai elnyomatásukat
 végre maguk a' muszka katonák is sokalni kezdik, s nyíltan
 simulni kezdenek hozzájuk. E' hajlam mindinkább bátorítja a'
 lengyeleket, minthogy hasonló érintkezéseknél a' muszkák is
 jobban átkednek látni saját szolgálai állapotukat, s azt, hogy
 egy ember kezében nyomoru eszközöként használtatnak ha-
 zájuk függetlenségének elnyomására. A' forradalom tehát —
 hogy teljes lángban törjön ki, csak Posen és Gallicziából vár
 némelly jeleket. — April 30-án a' már említett lengyel kül-
 döttség csakugyan elindult Péterváradra petícióval, de a' zárt
 utban találván, vele visszafelé indult. — A' breslauer ujság sze-
 rint Miklós csár nem idegen attól, hogy a' lengyel királyságot
 hajdani határral visszaállítsa, ha a' nemzet orosz herceget
 orosz pártfogás alatt fogadna el az ország királyaul. Hír sze-
 rint e' tárgyban sürgönyök is váltattak a' berlini és bécsi ud-
 varokkal; ezen utóbbi ellene mondott a' tervnek; azonban a'
 csár, ha a' körülményeket máskint kedvezőknek találandja,
 ezen ellenmondás dacára is tervének életet adni sietend. —
 Meglehet — ez csak ürügy, melly alatt az europai ügyekbe
 beléavatkozzék; mit hogy tenni akar, bebizonyodik azon nagy-
 szerü hadi készülétekből, mellyek a' határokon, s beljebb
 napról napra nagyobb erővel tételnek. A' Viszulán hid épít-
 tetik, hogy a' táborozás minden felakadás nélkül történ-
 hassék. —

Krakóból Bécsbe érkezett legújabb hírek szerint Miklós
 csár f. hó 3-án már Varsóba megérkezett.

É R T E S Í T Ó.

1848.

58ik szám.

A' gőzösök já- rása a' Tiszán.

1848-ik évi május 1-jétől kezdve.

Szolnokról Szegedre, Tittelbe és Zimonyba Pesttel kapcsolatban minden
 kedden reggel.

„ Szegedre minden szerdán és szombaton reggel
 Szegedről Szolnokba minden hétfőn, csütörtökön és szombaton reggel.

„ Zimonyba minden szerdán reggel.

Zimonybul Tittelbe, Szegedre és Szolnokra minden csütörtökön.

Minden kedden indul egy vontatógőzös Szegedről Zimonyba, és minden pénteken
 Zimonybul Szegedre.

Pest, május 1-jén 1848.

7—0

Hirdetés. 40 pfrt jutalommal.

A' múlt pénteken Pestről Péczelig gr. Crony elvesztette a' kocsijából börtáskába zárt
 puskáját; mellyért, ha azta' megtaláló akár Péczelbe gr. Cronyhoz, akár Pestre Kronperger
 Antal nyelvtanárhoz (uri utcza Horváth házba) elhozza, 40 pfr jutalmat kap. Kelt Pesten május
 15-ken, 1848.

1—3

Magyarország 1848ban

irta Elefánty Ferencz

a' népek felvilágosítására irt korszerű munka megjelent s 20 p. krajzár-
 ért kapható Kilián és társa könyvkereskedésében, ugy e' lapok szerkesztő hivata-
 lában.

1—3

Gőzhajózási hirdetvény.

Csütörtökön május 18-án induland az első gőzös

Szolnokból Tokajba.

E' gőzös járás folyvást folytatattik, ha semmi akadály nem lép közbe,
 minden csütörtökön Szolnokról Tokajra,
 minden vasárnap Tokajból Szolnokra.

Pest, május 12-én 1848.

Az első cs. kir. szab. Dunagőzhajózási társaság
 főügyvivősege.

1—5

† **Birtokbank** irta Jankó Vinceze, kapható Emich Gusztáv könyvke-
 reskedésében, Pesten. Ára 10 kr. ezüstben.

1—3

Ipar és művészet

Minden héten egyszer (szombaton) másfél iven tervek és rajzok kíséretében megjelenő
 folyóirat, szerkesztik:

Glembai Károly és Birányi Ákos.

Előfizetési ára egy évre 12 frt., félévre 6 frt., egy negyedévre 3 frt pp. házhoz-küldéssel;
 vidékre egész évre 14, félévre 7 frt pp. Előfizetheti az iparegyesület szállásán (szabadsajtó-
 Szerkeszti Helmezy Mihály. — Nyomatik Trattner-Károlyi betűvel uri-utca, 453. szám.

Szerkeszti Helmezy Mihály. — Nyomatik Trattner-Károlyi betűvel uri-utca, 453. szám.

utca Ilkey ház, első emelet) és minden postahivataloknál. A' lap megindul július elején.
 Az első számmal megjelenendő rajz a' nemzeti muzeum terveit adandja, az intézet tör-
 ténétéve; aztán következendnek különféle iparos s művészeti rajzokkal felváltva: Pest köz-
 és jelesb magány-épületeinek tervei s'tb. A' terveket aczélba metszendi Vidéki Károly
 és fia. —

Hazánk iparosai s művészei, névszerint mérnökök, építésszek, szobrászok, gépészek s
 mindenféle műnökök! nektek s általatok a' hazának van e' lap áldozva, pártoljátok azt! 3—3

Jelentés a' birkatenyésztőkhez.

Alulirt, mint tíz év óta mindenkor, ugy azidén is a' közlgő gyapjúnyírésre azon leg-
 jobb minőségű gyapjúmosó porból — mellyből egy mázsányival három ezer darab juhott hófe-
 jérségűre moshatni — bizonyos mennyiséget készítettem előadásra, mellynek elfogyásig min-
 denkinek szivesen szolgálók. —

Említett állításom hitelesítésére az én gyapjúmosó porom által a' föméltságu Odescal-
 chi hg szeremi uradalmában létesített eredményeket e' mosóporral együtt nyomtatásban közlöm;
 Pesten, májusban 1848. Preys József And. orvos-lúszérarus Pesten, a' 3 korona-
 utczában 136. szám alatt.

3—3

Hirdetés.

Néhai Gotzigh Ignác, kassai királyi föta-
 nodai nyugalmazott tanár által szerzett, és a' ma-
 gyar kir. tudomány-egyetemi tanács adomány-
 zásához tartozó 210 forintos iskolai segélydjé-
 rességbe jött. Az azt elnyerni kívánóknak folya-
 modványokat t. Szabó János urnak, az egye-
 temez idei nagyságos rectorának, bezárólag fo-
 lyó évi június 15-ig benyújtani, és hitelesen behi-
 zonyítani kell: hogy tisztántul származásu, római
 katolika hitű, jó erkölcsű, a' tudományokban
 die-éretes előmeneteli, szegény sorsu, és vagy
 közép- vagy fötanodában járó ifjak legyenek.
 — Kelt Pesten, aprilis 14-ken 1848. Szoblahői
 Pál a' Elek, egyetemi tanács jegyzője. 3—3

A' gőzösök in- dulásai Pestről.

1848-ik évi május 1-jétől kezdve.

Pestről Bécsig naponkint reggeli 6 órakor, kapcsolatban Győrrel.

„ Orsovára minden vasárnap reggeli 5 órakor, Galacz és Konstantiná-
 polylyai kapcsolatban az oláh részen, és május 7 és 21-dikén
 Odessával.

„ „ minden csütörtökön reggeli 5 órakor (minden 14 napokban
 egyesül Galacz és Konstantinápolylyal a' török részen.)

„ E' gőzösök megérkeznek Orsováról minden vasárnap reggeli 4 órakor, és
 minden csütörtökön délutáni órákban.

„ Tittelig minden kedden és pénteken reggeli 5 órakor, le és fölfelé

„ „ Eszéken át; a' kedden induló gőzös Szegeddel kapcsolatban áll.

„ E' gőzösök minden vasárnap és szerdán délutáni órákban Tittelből megérkeznek.

Vontatóhajók indulásai.

Pestről Bécsbe minden hétfőn és csütörtökön elindulnak; és minden szerdán és
 szombaton megérkeznek.

„ Orsovába minden kedden elindul, és minden szerdán megérkezik.

Pesten; május 1-jén 1848.

Az első cs. kir. szab. Dunagőzhajózási társaság főügyvivősege. 7—0